



TUAL ศูนย์นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

TUAL for Instructional innovation in Basic Education

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

keatsang@tu.ac.th

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างเป็นทางการตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 รวมทั้งได้จัดหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณาจารย์ใหม่โดยใช้ชื่อหลักสูตรว่า “คือครูธรรมศาสตร์” รับผิดชอบโดยฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัย อนึ่งการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีปณิธานสำคัญในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อประชาชน การเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจึงเป็นการขับเคลื่อนให้สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในหลากหลายมิติ ทั้งในฐานะที่อาจารย์ธรรมศาสตร์คือปัญญาชนสาธารณะ การให้บริการทางวิชาการและวิชาชีพแก่สังคมซึ่งเป็นพันธกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรพัฒนาวิธีจัดการเรียนรู้ของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเริ่มจากโรงเรียนที่อยู่โรงเรียนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ตลอดจนการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแบบอย่างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยปรัชญาทางการศึกษาที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งประเสริฐสุดของชีวิต มีการจัดกระบวนการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกการคิดขั้นสูง เน้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง การประเมินศักยภาพของผู้เรียนจะประเมินตามสภาพจริงให้โอกาสผู้เรียนพัฒนาตัวเองตลอดเวลา ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีความสนใจใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงเน้นให้ผู้เรียนเป็น Active Learners และสามารถกำกับทิศทางการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง เพื่อก้าวสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีทิศทาง และเกิดประสิทธิผลทางการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: TUAL (Thammasat University Active Learning) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน



Abstract

Thammasat University has been actively organizing Active Learning since Academic year 2015. In addition, an “Active Learning” Learning Program was organized to exchange knowledge with the lecturers, especially the new lecturers, using the curriculum “Becoming Thammasat Teacher”. It is responsible for the academic department of the university. Thammasat University has a strong commitment to be a university for the people (Thammasat for the people). Such changes in learning management are the driving force for society to realize the importance of Active Learning in various dimensions, Thammasat lecturer is a public intellectual, providing academic services and professional skills to society, which is a mission of the university, specifically, the development of facilitators at the basic schools to the academic cooperation networks, or the establishment of the Thammasat Secondary School. Thammasat Secondary School is an educational institution in the basic education level that is taught at the secondary level to serve as an example of Active Learning. An educational philosophy is “good learning is the best of life”. There is a process for learners to participate in learning activities, practice advanced thinking focus on learning by themselves. The assessment of the learner's potential will be assessed based on the actual situation, giving chances for the learners to develop themselves all times. This makes the learners happy to learn and interested to learn. The instruction of the Thammasat Secondary School emphasizes that learners are active learners and can direct their learning direction. The junior secondary school promotes learning in a variety of ways to help students find their own interests, to move to senior secondary school in a direction. The students' learning effectiveness will result in effective educational management.

Keywords: TUAL (Thammasat University Active Learning), Instructional innovation, Basic Education

บทนำ

สังคมไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นยุคที่ประเทศไทยต้องมีนวัตกรรมเป็นของตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาจากประเทศอื่นใดในโลก จึงถึงเวลาที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามาช่วยระดมความคิดในการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และเป็นนโยบายหลักของภาครัฐที่ทำให้ทุกหน่วยงานในสังกัดขับเคลื่อนวิสัยทัศน์สู่การเป็น “4.0” รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ขับเคลื่อน “การศึกษา 4.0” มาช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดย “การศึกษา 4.0” ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่มีได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน หรือที่เรียกว่าการเรียน

การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”

วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์



การสอนในระบบ “การศึกษา 1.0” อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้ในวงการศึกษาก็ได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเรียกว่า “การศึกษา 2.0” แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ตามจุดมุ่งหมายการศึกษาไทยขณะนั้น จน ได้มีการปรับการเรียนการสอนสู่ “การศึกษา 3.0” ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเสาะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล ผสมผสานกับการทำงานเป็นกลุ่ม ปรับการจัดการเรียนรู้ให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการนำสื่อสังคมออนไลน์มาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในช่วง “การศึกษา 3.0” เริ่มต้นในมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกับ “การศึกษา 4.0” ที่ยังคงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) การเรียนรู้เน้นแบบบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการ เปลี่ยนแปลงไปสู่รูปธรรมให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี และการจัดการศึกษานี้ต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียนและทำท่าสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แนว Active Learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อน “การศึกษา 4.0” ให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism (Cooperstein and Kocevar-Weidinger, 2004) ซึ่งเชื่อว่าความรู้เดิมมีความสำคัญต่อการสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ทำโดยมีสมมติฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) มนุษย์แต่ละคนมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Bonwell and Eison, 1991; Mayers and Jones, 1993) กระบวนการเรียนรู้แบบนี้จะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าการฟังบรรยายที่เรียกว่า Passive Learning เพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะทางการเรียนรู้คือการฟัง พูด อ่าน เขียน และพัฒนาทักษะสู่การเป็นผู้รอบรู้ที่เรียกว่าหัวใจนักปราชญ์ ได้แก่ การฟัง คิด ถาม เขียน ในขณะที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ Bonwell and Eison (1991) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ว่ามีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกเหนือจากการฟังเพียงอย่างเดียว 2) เน้นกิจกรรมการพัฒนาทักษะและแนวคิดของผู้เรียนมากกว่าการที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ 3) ผู้เรียนได้ฝึกการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า 4) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอ่าน อภิปราย และเขียน และ 5) เน้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ เจตคติ คุณค่า และประสบการณ์ด้วยตนเอง



อนึ่งสำนักงานการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยฟลอริดาสเตต (Office of Distance Learning, the Florida State University, 2011) ได้นำเสนอเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1) Active listening เป็นเทคนิคที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียบเรียงสิ่งที่ได้ยินด้วยภาษาของตนเองให้เป็นประโยคใหม่โดยให้ผู้เรียนจับคู่ผลัดกันอ่านข้อความหรือเนื้อหา โดยให้ผู้ฟังจับประเด็นสำคัญและเรียบเรียงประโยคใหม่ที่ยังคงความหมายเดิมแต่ห้ามใช้ข้อความเดิมจากที่ได้ยิน จากนั้นพูดหรืออ่านให้ผู้ฟังอ่านข้อความคนแรกได้ตรวจสอบประเด็นที่เพื่อนเขียนและสลับหน้าที่กันไปเรื่อย ๆ

2) Active writing เป็นเทคนิคที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เขียนแสดงออกถึงแนวคิดที่ได้จากสิ่งที่ผู้สอนได้อธิบายหรือจากเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ศึกษาในห้องเรียน โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเขียนทั้งที่เป็นกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม เช่น การส่งคำถาม (Submitting questions) การสรุปข้อสรุปของผู้อื่น (Writing a summary of summaries) การเขียนเพื่อสรุปประมวลความเข้าใจ (Writing to determine comprehension) การจดบันทึกและทบทวนสมุดบันทึก (Note taking and Revision) การแก้ไขงานของผู้อื่น (Editing the work of others) เป็นต้น

3) Virtual-base Active Learning เป็นเทคนิคการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียชนิดต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ สารคดี รายการโทรทัศน์ หรือสื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ผู้สอนควรใช้เทคนิควิธีการถามคำถามนำก่อนเปิดสื่อชนิดนั้น ๆ ถามคำถามระหว่างผู้เรียนศึกษาสื่อหรือหลังจากศึกษาสื่อชนิดนั้นจบ

4) Activities (กิจกรรมอื่น ๆ) ได้แก่

- การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างข้อสรุป หรือคำอธิบายร่วมกันในกลุ่มโดยฝึกการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น โดยผู้สอนนำกิจกรรมโดยการถามคำถามหรือประเด็นสำหรับการอภิปราย ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเขียนหัวข้อหรือประเด็นของกลุ่มบนกระดานหรือกระดานเพื่อเป็นการรวบรวมประเด็น

- การแก้ปัญหาแบบกลุ่ม (Group problem solving) โดยผู้สอนอาจหยุดการบรรยายชั่วคราวเพื่อให้ผู้เรียนแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม

- คู่คิด (Think-pair-share) เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนตอบคำถามหรือทำชิ้นงานของตนเอง จากนั้นให้จับคู่แบ่งปันกับเพื่อน และแบ่งปันร่วมกันทั้งห้องในที่สุด

- เพื่อนสอนเพื่อน (Peer teaching) ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสอนเพื่อนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องสอนอย่างถ่องแท้เพื่อจะถ่ายทอดให้กับคนอื่นได้ โดยผู้สอนมอบหมายเนื้อหา หรือหัวเรื่องที่จะให้แต่ละคนสอนเพื่อนเพื่อให้ไปหาข้อมูลและเตรียมการมาก่อนล่วงหน้า จากนั้นเมื่อเพื่อนสอนเพื่อนผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ควรคอยติดตามเพิ่มเติมประเด็นที่ขาดหายหรือคลาดเคลื่อนให้กับผู้เรียนในภาพรวมทั้งชั้น



- กรณีศึกษา (Case studies) เป็นเทคนิคที่ให้ผู้เรียนได้อ่าน ศึกษากรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน ผู้สอนควรเตรียมคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดถึงประเด็นสำคัญ ปัญหาหรือคำถามหลักเกี่ยวข้องกับเรื่อง และส่งเสริมบรรยากาศการอภิปรายกรณีศึกษาร่วมกันในชั้นเรียน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning มีหลากหลายรูปแบบ แต่มีหลักการที่เหมือนกันคือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์เรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับผู้สอน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถาปนาขึ้นด้วยความมุ่งมั่นผลิตบัณฑิตให้มีใจรักความเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในจิตวิญญาณมาอย่างต่อเนื่อง ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และ การศึกษา 4.0 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมในเรื่อง “การศึกษาและการวิจัย” เพื่อมุ่งสู่สังคมที่ยั่งยืน เป็นการเปลี่ยนจากการสอน (Teaching) เป็นการเรียนรู้ (Learning) ให้มากขึ้น เพราะเมื่อคนในสังคมได้รู้จักคิดก็จะนำประเทศไทยไปสู่เป้าหมายคือความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้นำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการเมื่อปีการศึกษา 2558 เพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างผู้นำในศตวรรษที่ 21

แนวทางการดำเนินการในช่วงแรกได้กำหนดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2558 ได้เรียนวิชาการศึกษาทั่วไปที่เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย โดยจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ผู้เรียนต้องรู้จัก วิเคราะห์ และค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่ต้องการ ไม่ได้เป็นการรับความรู้จากผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว ความรู้ที่นักศึกษาได้รับจะต้องเกิดจากการเรียนรู้ของนักศึกษาเอง ซึ่งอาจเกิดการเรียนรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไม่จำกัดเพียงแค่การบรรยายเท่านั้น ทั้งนี้มหาวิทยาลัยพยายามลดการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายให้คงเหลือไม่เกินร้อยละ 50 และการบรรยายก็มุ่งเน้นไปที่การเปิดโลกทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความใฝ่รู้และค้นคว้าต่อเนื้อหา ที่สำคัญการจัดการเรียนรู้ต้องสนุกสนาน มีสาระ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องที่เรียนกับโลกและสังคมที่เป็นจริง ผ่านการทำโครงการต่าง ๆ ที่ผลักดันให้นักศึกษาต้องออกไปค้นคว้านอกห้องเรียน นอกมหาวิทยาลัยมากขึ้น ใส่ใจในสังคมมากขึ้น โดยที่การวัดผลก็จะลดสัดส่วนการสอบให้ไม่เกินร้อยละ 50 และไปวัดผลการเรียนรู้และความอกงามทางปัญญาของนักศึกษาผ่านวิธีการอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้นำ ก้าวทันโลกยุคปัจจุบัน ฝึกทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ รู้จักตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ผ่าน 6 คุณลักษณะของ GREATS ได้แก่ 1) Global Mindset ทันโลก ทันสังคม 2) Responsibility สำนึกรับผิดชอบอย่างยั่งยืน 3) Eloquence สื่อสารสร้างสรรค์และทรงพลัง 4) Aesthetic Appreciation มีสุนทรียะในหัวใจ 5) Team Leader มีความเป็นผู้นำ ทำงานเป็นทีม และ 6) Spirit of Thammasat มีจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ ซึ่ง 6 คุณลักษณะดังกล่าว ได้ถูกแปลงเป็น 3



เสาหลัก ได้แก่ 1) Global Mindset การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทนสังคม รักในแนวคิดความยั่งยืน และรู้จักรักภาษาไทยและอาเซียน 2) Soft Skills ทักษะการใช้ชีวิตในสังคม สื่อสารและสร้างสรรค์อย่างทรงพลัง เข้าใจและชื่นชมความงามในชีวิต สนุกรื่นเริงในหัวใจสุขภาพกายใจตนเอง และคนรอบข้าง และ 3) Spirit of Thammasat มีความเป็นธรรมศาสตร์ รักประชาธิปไตย เสรีภาพ เป็นธรรม มีจิตอาสา และยื่นมือช่วยเหลือผู้อื่นทุกที่ทุกเวลา ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญเพื่อเตรียมความพร้อม ให้กับนักศึกษา ก่อน สำเร็จ การศึกษาออกไปรับใช้สังคมต่อไป ทั้งนี้การจะทำให้การจัดการเรียนรู้ครั้งนี้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดจึงต้องเชิญ ขวณคณาจารย์จากทุกคณะของมหาวิทยาลัยเข้ามาสู่ “TU Active Learning Network” เพื่อกระตุ้นและ ส่งเสริมให้คณาจารย์นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับศาสตร์ สาขาวิชาต่าง ๆ ของแต่ละคณะ เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่นักศึกษาต่อไป

หลักสูตรการเรียนรู้ TUAL (Thammasat University Active Learning)

ด้วยความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อก้าวสู่ “การศึกษา 4.0” ตลอดจนการรักษาอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสานต่อพันธกิจสำคัญมุ่งสร้างบัณฑิตให้มีภูมิรู้ ภูมิธรรม สอดคล้องกับปรัชญาเมื่อเริ่มสถาปนามหาวิทยาลัย การพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์เป็นหนึ่งใน นโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกสมัยที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและในช่วงที่มหาวิทยาลัยให้ ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยงานส่งเสริมและ พัฒนาอาจารย์ กองบริการการศึกษา ได้ร่วมกับ สถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (มาया) จัดหลักสูตร เป็นชุดการฝึกอบรมไตรภาค (Trilogy Workshops) เพื่อพัฒนาเครื่องมือการจัดการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพและการพัฒนาการเป็นปัญญาชนสาธารณะแก่คณาจารย์ โดยใช้ชื่อว่า “คือครูธรรมศาสตร์” (Becoming Thammasat Teachers) ทั้งนี้การดำเนินการของหลักสูตรนี้เกิดขึ้นด้วยความเชื่อว่าความ รับผิดชอบของครูธรรมศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง คือ การเตรียมนักศึกษาให้เข้าถึงความเป็นพลเมืองที่มีความ รับผิดชอบต่อส่วนรวม (The responsibilities of active citizenship) (สันติ จิตรระจินดา, 2558) ซึ่งกรอบ เนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วย

1. การสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Teaching Skills) ประกอบด้วย การออกแบบหน่วย การเรียนรู้ (How to design learning unit) การสอนด้วยการบรรยาย (Teaching with lecture) การสอน ด้วยการอภิปราย (Teaching with discussion) การสอนแบบปฏิบัติการ (Teaching with workshop)

2. การพัฒนาผู้เรียน (Learning Facilitation) ประกอบด้วย การจัดการห้องเรียน (Classroom Management) การจัดการกับวิถีเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Different Learning Styles) การจัดการกับความ พร้อมที่แตกต่างกัน (Different Levels of Preparation) การจัดการกับความหลากหลายในชั้นเรียน (Diversity in the Classroom) การตั้งคำถามและส่งเสริมการมีส่วนร่วม (How to ask questions and Improving student's participation) การพัฒนาการนำเสนองานและงานเขียนของผู้เรียน (Improving student's presentation and writing)

การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”

วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์



3. ทักษะการนำเสนอ (Presentation Skills) ประกอบด้วย กิริยาการบนเวทีและการพูดในที่สาธารณะ (Stage Presence and Public Speaking) การใช้สื่อและเทคโนโลยีสร้างประสบการณ์ (Experiential Media and Technology) การพัฒนาอุปสรรคจากความคิดนามธรรม (Make abstract ideas more concrete) ครูที่ประสบความสำเร็จและเป็นบุคคลสาธารณะ (Star Professor and Public Figures)

4. ฝึกปฏิบัติการ (Lab) ประกอบด้วย การจัดสร้างหน่วยการเรียนรู้ทั้งรายวิชา (Advanced Section Planning) การทดลองสอน และการติดตามสนับสนุน (Teaching Lab) การพัฒนาศักยภาพการสอนรายบุคคล (Individual Teaching Skills Coaching)

การอบรมของหลักสูตรดังกล่าวกำหนดไว้เป็น 3 ช่วง (3 องค์กร) ได้แก่ องค์กร 1 สอนสนุก ปลุกความคิด เชื่อมชีวิตกับการเรียนรู้ มี 6 หน่วยการเรียนรู้ย่อย คือ พันธกิจครูธรรมศาสตร์ หนุ่มสาวธรรมศาสตร์พัฒนา สื่อสอนสร้างสรรค์ ทักษะการบรรยาย หน่วยการเรียนรู้อุดมศึกษา แผนการสอนรายบุคคล องค์กร 2 เข้าใจ-ทำได้-ร้องอ้อ มี 3 หน่วยการเรียนรู้ย่อย คือ บทเรียนจากการสอน Instruction-Coaching-Debrief ปรับการเรียนเปลี่ยนโครงสร้าง และ องค์กร 3 ครูธรรมศาสตร์คือปัญญาชนสาธารณะ มี 5 หน่วยการเรียนรู้ย่อย คือ ผู้บรรยายคือนักแสดง ปัญญาชนสาธารณะปาฐกถาสาธารณะ ปาฐกถาสาธารณะ Showcases ทบทวน ทักษะการสอนและการจัดการเรียนรู้

จากหลักสูตรการเรียนรู้สู่นวัตกรรมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีพันธกิจจัดการศึกษา เผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมและพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงรวมทั้งให้บริการทางวิชาการ และวิชาชีพแก่สังคม นับตั้งแต่มหาวิทยาลัยมีนโยบายพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่เป็นแบบ Active Learning โดยมีประกาศของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2558 นอกจากนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงภายในแล้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังได้ทำหน้าที่บริการทางวิชาการแก่สังคมภายนอกด้วยกล่าวคือ ในปีพุทธศักราช 2558 สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติจัดตั้งโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยให้เป็นส่วนงานภายในของคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ซึ่งได้รับอนุมัติให้จัดตั้งในปีพุทธศักราช 2557 ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดขึ้นภายใต้ปรัชญาที่ว่า “การเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งประเสริฐสุดของชีวิต” จึงได้ออกแบบ “ระบบนิเวศการเรียนรู้” ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ หลักสูตร ครูและบุคลากรในโรงเรียน และสังคม (พ่อแม่ ผู้ปกครอง และปัจจัยอื่น ๆ ที่ล้อมรอบตัวผู้เรียน) ซึ่งการให้ความใส่ใจจากทุกองค์ประกอบเพื่อส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน จะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กคนหนึ่งให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างเข้มข้นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้เป็น Active Learner ที่มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4 ด้าน คือ การสังเกต การจดบันทึก การค้นหาความรู้เพิ่มเติม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของโรงเรียน คือ สังคมแห่งการเคารพและการเรียนรู้ร่วมกัน และเพื่อให้ครูผู้สอนได้วิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม คือ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Science and Mathematics) มนุษย์กับสังคม (People and Society) สุขภาพและสุขภาวะ (Health and Well-being) การสื่อสารและภาษา (Communication and Language) สุนทรียะทางศิลปะ (Appreciation of Arts)



นอกจากนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังได้บริการทางวิชาการแก่สังคมโดยเฉพาะสถานศึกษาต่าง ๆ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นแบบ Active Learning ซึ่งมีทั้งในลักษณะของโครงการความร่วมมือและ อื่น ๆ โดยยังคงใช้เครื่องมือของสถาบัน ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (มายา) ที่จัดหลักสูตรพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยความ เชื่อว่าสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเหล่านี้จะได้พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู ส่งผลให้ผู้เรียนคือนักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่น่าพอใจของทุกภาคส่วนแต่สิ่งที่สำคัญคือทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่มีกระบวนการ (Facilitator) มีอาชีพเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

บทสรุป

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เป้าหมายว่าภายในปีพุทธศักราช 2561 หรือ 3 ปี ภายหลังจากที่ได้มีประกาศเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างเป็นทางการ จะมีอาจารย์ที่สอนแบบ Active Learning กระจายอยู่ในทุกคณะ ทุกสาขาวิชาอย่างน้อย 300 คน ซึ่งในขณะนี้เป้าหมายดังกล่าวก็เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีคณาจารย์ที่ได้ผ่านการอบรมจากหลักสูตร TUAL หรือคือครูธรรมศาสตร์ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้แก่คณาจารย์ที่สนใจอีกทอดหนึ่งเป็นการพัฒนาเครือข่ายของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้เข้มแข็ง ตลอดจนช่วยกันขับเคลื่อนให้เกิดการขยายเครือข่ายของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในทุกศาสตร์สาขาวิชาทั่วทั้งมหาวิทยาลัย ทุกสถานศึกษาที่อยู่ในกลุ่มการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย อันเป็นสิ่งที่จะสะท้อนความเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้” นำพาประเทศไทยสู่ การศึกษา 4.0 และไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

สันติ จิตระจินดา. (2558). *Teach Learn Grow สอนในห้องอกงาม*. เข้าถึงเมื่อ 31 มกราคม 2561, จาก

[http://acrd.tu.ac.th/excellence/activity/2558/Active Learning/Become ThammasatTeacher.pdf](http://acrd.tu.ac.th/excellence/activity/2558/Active%20Learning/Become%20ThammasatTeacher.pdf)

Bonwell, C. C., and Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. ERIC Digests (ED340272, pp. 1-4). George Washington University, Washington D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.

Cooperstein S. E. and Kocevar-Weidinger E. (2004). Beyond active learning: a constructivist approach to learning. *Reference Services Review*, 32(2): 141-148.

Meyers, Chet and Jones, Thomas B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.

Office of Distance Learning, the Florida State University. (2011). *Instruction at FSU: A Guide to Teaching & Learning Practices*. Retrieved January 31, 2018, from <http://ctl.fsu.edu/explore/onlineresources/docs/Chptr8.pdf>